

Gemeente Den Haag

De Nieuwe Aanpak voor Krachtwijk Stationsbuurt

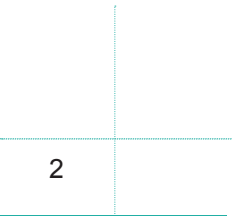
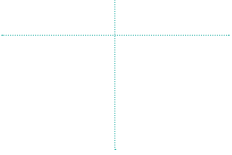
Wijkactieplan

Inhoud

	voorwoord	3
0	Samenvatting - Highlights	5
1	Aanleiding	9
2	Urgentie	11
3	Dominante problemen	13
	3.1 Economie en werk	14
	3.2 Leefbaarheid en wonen	14
	3.3 Jeugd en scholing	16
	3.4 Samenwerken met instellingen en bewoners	16
4	Maatregelenpakketten	17
	4.1 Economie en werk	18
	4.1.1 Creëren werkgelegenheid	18
	4.1.2 Meer reïntegratie mogelijkheden en gesubsidieerde arbeid	18
	4.1.3 Versterken van ondernemerschap	19
	4.1.4 Aanpak Hollands Spoor en omgeving	19
	4.2 Leefbaarheid en wonen	20
	4.2.1 Infrastructurele aanpassingen	20
	4.2.2 Herinrichten openbare ruimte	21
	4.2.3 Woningvariatie Rivierenbuurt	21
	4.2.4 Aanpak overbewoning en handhaving	22
	4.2.5 Problemen achter de voordeur	23
	4.3 Jeugd en scholing	23
	4.3.1 Combinatiefunctie Brede Buurtschool	23
	4.3.2 Alle jongeren een startkwalificatie	25
	4.3.3 Aanpak multi-probleemgezinnen	33
	4.4 Samenwerking met instellingen en bewoners	26
5	Maatregelenpakketten geclusterd naar Levensloop	27

Voorwoord

Dit Wijkactieplan is een concept voor de Krachtwijk Stationsbuurt van 5 september 2007. Het is een product van het ambtelijk Wijkteam Stationsbuurt na gesprekken met diverse stakeholders en nadrukkelijk de bewoners in deze Krachtwijk. Met input van vele partners is onder grote tijdsdruk dit Wijkactieplan tot stand gekomen. Verwachting is dat veel betrokkenen er nog op zullen reageren. Aan de hand van hun reacties zal het plan verder worden aangepast en verdiept.

Onderstaand ziet u een visuele weergave van de Krachtwijk Stationsbuurt:

De gele lijn omvat het postcodegebied 2515. In dit plan wordt met de Krachtwijk Stationsbuurt het gebied binnen deze gele lijn bedoeld. Dit is in overeenstemming met de gebiedsgrenzen zoals deze door het ministerie VROM worden gehanteerd. De rode lijn omvat de Stationsbuurt, Rivierenbuurt Noord en Rivierenbuurt Zuid. Dit zijn de gebiedsgrenzen die de gemeente Den Haag hanteert. Het aanhouden van het postcodegebied betekent volgens gemeentebegrippen dat ook een klein deel van de Schilderswijk (gebied van de Jacob Catsstraat tot het Oranjeplein) binnen de Krachtwijk Stationsbuurt valt.

Bewoners van de Krachtwijk Stationsbuurt ervaren de beide opgenomen buurten (Stationsbuurt en Rivierenbuurt) als afzonderlijke gebieden. Zoals gezegd, omvat dit plan echter beide buurten. Waar in de tekst over beide buurten gezamenlijk wordt gesproken, wordt Krachtwijk Stationsbuurt geschreven. Gaat het om één van beide buurten, dan wordt Stationsbuurt of Rivierenbuurt geschreven.

Highlights

De Stationsbuurt over tien jaar:

De Krachtwijk Stationsbuurt wordt een dynamische plek met sociaal en economisch perspectief voor jong en oud. Over tien jaar is dit dé wijk waar je graag wilt en kunt wonen nabij het centrum van Den Haag, ook als je wat minder draagkrachtig bent. De Stationsbuurt heeft internationale allure en bewoners en bezoekers voelen zich er veilig.

Stationsbuurt:

Internationale entree voor Den Haag

Stationsweg: Internationale entree voor Den Haag

Het Stationsplein en –weg is over tien jaar een aantrekkelijke plek voor bestaande bewoners, studenten en forensen door goede voorzieningen als restaurants, cafés, winkels en toerisme. Samen met investeerders, corporaties en bewoners heeft de route van het Hollands Spoor naar de binnenstad een multiculturele en internationale allure. De ontwikkeling zal succesvol vernieuwde locaties zoals het Huygenspark en het Oranjeplein, maar ook de projecten zoals het “lint”, de Avenue culinair en de Wijkontwikkelingsmaatschappij voor de Stationsstraat uitbouwen. De Haagse studenten gaan voor hun uitgaansleven, studentenvoorzieningen en winkels ‘onder het spoor door’ naar de Stationsbuurt.

Partners:

Gemeente (DSO), investeerder Geste Groep, corporaties Staedion en DUWO, Mondriaan onderwijsgroep, Haagse Hogeschool, WijkOntwikkelingsMaatschappij, Moskee en Studentenverenigingen.

Leefbaar wonen: ‘The Village’ Rivierenbuurt

Stedelijk wonen in de Rivierenbuurt

De Rivierenbuurt is over tien jaar “the Village” van Den Haag: spannend, multicultureel, gezellig en stedelijk. Ook zijn er meer sport- en speleplekken en een gevarieerde woningvoorraad. Het is zaak de sociale stijgers in de wijk vast te houden door het bieden van voldoende differentiatie in het woningaanbod, maar ook om als wijk zo aantrekkelijk te zijn dat nieuwe bewoners van buiten de wijk worden aangetrokken. Een diversere wijk; wonen voor mensen met kleine en iets grotere beurs. Het gaat om een leefbare wijk waar bewoners trots zijn om er te wonen. Het is van belang de ingezette transformatie met kracht voort te zetten. Door fysieke ingrepen staan in de Rivierenbuurt (koop)woningen voor meerdere inkomensgroepen. Het gaat om de realisatie van 950 woningen en de realisatie van 25.000 m2 bedrijvigheid en voorzieningen.

Partners:

Gemeente, bewonersorganisaties, politie en corporatie Haag Wonen.

Herinrichting openbare ruimte en aanpak verkeerssituatie

Minder verkeersoverlast en een aantrekkelijke openbare ruimte

De verkeershinder en de gezondheidsproblemen die daaruit voortvloeien, moeten stevig worden aangepakt. Dit vraagt een herinrichting van de openbare ruimte op het stationsplein met als doel een betere verkeersafwikkeling en beperken van de verkeersdruk. Daarnaast is onderzoek naar de sloop van het Schenkviaduct aan de orde. Verder krijgt in zowel de Stationbuurt als de Rivierenbuurt de openbare ruimte een stevige kwaliteitsimpuls en wordt verloedering bestreden.

Partners:

Gemeente, corporaties, bewonersorganisaties.

Onderwijzen en opvoeden:

Van 's morgens vroeg tot 's avonds laat

Brede buurtschool plus

De komende 2 jaar zal een coalitie worden gevormd met het onderwijs, welzijn, zorg, sport en cultuur om ervoor te zorgen dat kinderen van 's morgens vroeg tot 's avonds onderwijs krijgen, sporten, aan cultuur doen maar ook omgekeerd betrokken worden bij klussen in en rondom de school. Deze brede buurtschool plus wordt een spil in de wijk waar jongeren en ouders centraal staan. De ontwikkeling van deze scholen zal plaatsvinden vanuit de bestaande locaties en deze zullen in maatwerk met partijen worden ontwikkeld en uitgebouwd tot multifunctionele centra.

Partners:

Gemeente, scholen (basis- en voortgezet onderwijs), welzijnsinstellingen, woningcorporatie, Centrum Jeugd en Gezin, ouders en kinderopvanginstellingen, sport en culturele instellingen.

Problemen achter de voordeur:

Eén coach per gezin

Aanpak problemen achter de voordeur

Over vier jaar zijn de gezinnen die problemen hebben of overlast veroorzaken in een traject om uit de gevaarzone te komen. Hierbij spelen de gezinscoach, de jeugdregisseur, het Haags Risicosignaleringssysteem, Haag Wonen, GGD en de hulpverleningsinstanties een belangrijke rol. Betrokken partners hebben een sluitende aanpak voor de hulpvraag en opereren met één coach per gezin.

Partners:

Gemeente (SZW en OCW), corporaties, welzijnsorganisaties, Raad voor Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg, politie, Openbaar Ministerie, GGD, Centrum Jeugd en Gezin en gezondheidscentra.

Schoon heel veilig

Schoon: een voorwaarde voor een leefbare en trotse wijk

Binnen een jaar worden de straten van gevel tot gevel integraal schoongeveegd en illegaal geplaatst zwerf- vuil opgehaald met een extra handhavings- en verwij- deringsronde. Binnen vier jaar zijn er in krachtwijken ondergrondse containers geplaatst. Er is een centrale regiekamer voor meldingen en diverse partners wer- ken aan de gedragsverandering van bewoners.

Herinrichting van de openbare ruimte en ingrijpen in de woningvoorraad ondersteunen dit. Naast schoon moet de wijk ook veilig en leefbaar zijn. Het met een integrale aanpak tegengaan van onrechtmatige bewoning, hypotheekfraude, drugsoverlast, huisjes- melkers is daarbij essentieel. De inzet op de aanpak van drugs-hotspots en jongerenoverlast wordt verder geïntensiveerd. In krachtwijken wordt burgerparticipa- tie bij veiligheidsprojecten verder bevorderd.

Partners:

Gemeente (DSB, BSD/BZ/OOV), Stichting Wijkbe- heer, reclassering, corporaties, bewoners en politie.

Werk en Integratie: De bodem van de kaartenbak- ken in zicht

Reïntegratie en participatietop:

We willen in de krachtwijken onze inspanningen om werklozen aan een baan te helpen aanzienlijk ver- hogen, zodat we de wijk in tien jaar op het Haagse gemiddelde hebben. De economische impuls die we aan de krachtwijken geven -door het realiseren van voorzieningen, bedrijvigheid en het stimuleren van ondernemerschap- biedt werkgelegenheid aan de mensen in de wijk. Deze inzet willen we versterken met een lokale participatietop (eind 2007) waarin we regionale werkgevers koppelen aan werkzoekenden, maar ook aan leerlingen en onderwijsinstellingen in de wijk. Als slotstuk van deze aanpak zetten we reïnte- gratietrajecten en gesubsidieerde arbeidsplaatsen in.

Partners:

diverse regionale bedrijven, onderwijsinstellingen.

Inburgering:

Een opleiding voor het leven in de wijk

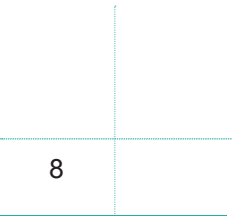
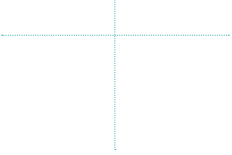
Een "classy" traject

Inburgering moet een inspirerender imago krijgen, waardoor het niet meer als een plicht maar als een kans wordt beschouwd. De kwaliteit moet daarvoor omhoog en er moet een groter accent op participatie komen. We zullen in de Haagse krachtwijken een ste- vige impuls geven aan de inburgering. Vooruitlopend op het Deltaplan inburgering zullen we pilots uitvoe- ren waarin inburgering wordt gekoppeld aan werk of andere vormen van maatschappelijke participatie. Bij problemen achter de voordeur wordt direct contact gelegd met de gezinscoach. In het komende jaar willen we in elke krachtwijk een pilot uitvoeren met

maximaal 50 deelnemers. De deelnemers aan de pilot zullen gedurende enkele weken een maatschappelijke stage volgen bij bijvoorbeeld een school, een sport- vereniging, een bewonersorganisatie, een bedrijf of een corporatie. Deelname wordt beloond met sociale airmiles (bijvoorbeeld het sparen voor een voetbalcli- nic bij ADO, een bioscoopkaartje e.d.).

Partners:

diverse regionale bedrijven, onderwijsinstellingen, corporaties, sportverenigingen.

1. Aanleiding

De Krachtwijk Stationsbuurt is één van de veertig wijken die minister Ella Vogelaar van Wonen, Wijken en Integratie (WWI, ministerie VROM) landelijk heeft geselecteerd. In deze kabinetsperiode worden in deze wijken extra investeringen gedaan, gezien de stapeling van sociale, fysieke en economische problemen die zich voordoen. Het kabinet kiest voor een breed offensief tegen verkokering in de wijken: een gecombineerde probleemaanpak staat centraal. Binnen deze wijken wordt primair ingezet op vijf speerpunten: wonen, werken, leren, integreren en veiligheid. Met dit offensief wil het kabinet in deze wijken het tij keren, zodat het in acht tot tien jaar weer wijken zijn waar mensen kansen hebben en waar iedereen prettig kan wonen, werken en leven: deze aandachtswijken moeten Krachtwijken worden.

De wijken bevinden zich in achttien gemeenten. In Den Haag zijn de andere Krachtwijken: Transvaal, Schilderswijk en Den Haag Zuidwest. In de Krachtwijk Stationsbuurt wonen 8.500 inwoners en is daarmee de kleinste Haagse Krachtwijk in aantal bewoners, maar wel gezichtsbepalend als internationale entree voor Den Haag en voor het imago van de stad.

In oktober 2007 zal de minister met de Krachtwijk-gemeenten convenanten met concrete maatregelen afsluiten om bewoners in de Krachtwijk perspectief op onderwijs en werk te bieden in een veilige omgeving.

Projectaanpak Wijkactieplan

De gemeente Den Haag heeft voor de aanpak van de vier Haagse Krachtwijken ambtelijke Projectteams en Wijkteams geformeerd die samen met bewoners en andere partners Wijkactieplannen opstellen met maatregelen die het verschil maken. In de afgelopen jaren is door de betrokken partijen reeds veel geïnvesteerd in de Krachtwijk Stationsbuurt met positieve resultaten, maar aanvullende maatregelen zijn noodzakelijk om een doorbraak te forceren.

Het Wijkactieplan moet een scherp beeld geven van:

- De dominante problemen in deze Krachtwijk;
- De daaraan verbonden oplossingsrichtingen/maatregelen die een trendbreuk kunnen veroorzaken;
- De vitale coalities die moeten worden gevormd en hun bijdragen om deze trendbreuk te bewerkstelligen;
- Wat aanvullend nodig is van de kant van het Rijk en van de gemeente Den Haag.

De gekozen maatregelen moeten passen bij de identiteit van de Krachtwijk en haar bewoners: het DNA van de wijk. De Nieuwe Aanpak voor de Krachtwijk Stationsbuurt kenmerkt zich vooral door gerichte en doeltreffende coalities met belanghebbende partijen zoals corporaties, (particuliere) investeerders, bewoners en onderwijsinstellingen. De opdracht om te focussen op de grootste problemen en de grootste kansen heeft ertoe geleid dat niet alle problemen in de Krachtwijk evenwichtig zijn uitgewerkt. In het werkproces is een zestal fasen onderscheiden. (Zie onderstaande tabel)

De volgende hoofdstukken gaan dieper in op de problemen, maatregelen, coalities en de investeringsbehoefte. De genoemde investering is, naast de investeringen in de afgelopen jaren, nodig om een trendbreuk in de Krachtwijk te realiseren. Aandachtspunt bij de financiering van maatregelen in het Wijkactieplan is dat veel van deze maatregelen vragen om structurele financiering, terwijl het Krachtwijken-budget incidenteel is.

Projectteam Krachtwijk Stationsbuurt

Wethouder Sander Dekker
Directeur Melanie Maatman (DSO)
Trekker Cees Boele (DSO)
Medetrekkers Hettie Verheijen en Wil Heijnen (DSO) Leo van der Meij (BSD)

Het Projectteam heeft een coördinerende rol ten opzichte van het ambtelijk Wijkteam dat heeft meegewerkt aan de totstandkoming van dit plan. Het Wijkteam bestaat uit ambtenaren van de verschillende vakafdelingen binnen de gemeente.

Fase Wat

Wanneer

1	Feitelijke analyse (facts and figures)	1e helft juni 2007
2	Analyse door interviews sleutelfiguren en bewoners van beide buurten (Stationsbuurt en Rivierenbuurt)	2e helft juni 2007
3	Gesprekken met (zaken)partners voor gedeeld beeld	Eind juni 2007
4	Afronding analysefase	Begin juli 2007
5	Doorrekening en schrijven wijkactieplannen	Juli/augustus 2007
6	Afsluiten charters (samenwerkingsovereenkomsten) met het Rijk.	Oktober 2007

2. Urgentie

De Krachtwijk Stationsbuurt bestaat uit twee buurten (Stationsbuurt en Rivierenbuurt) met bijna 8.500 inwoners. Op een aantal aspecten verschillen beide buurten sterk van elkaar.

De Stationsbuurt kenmerkt zich door de grote economische potentie rond het station Hollands Spoor die tot nu toe te weinig is benut. De inspanningen in de afgelopen jaren om de Stationsweg aan te pakken, hebben er onvoldoende toe geleid dat deze internationale entree naar de binnenstad van Den Haag is verbeterd. De Rivierenbuurt ligt fysiek geïsoleerd van andere Haagse wijken en kent veel bewoners met een minimum inkomen. Het is een woonwijk en kent relatief weinig bedrijvigheid.

De Krachtwijk in 2007: statistieken en aandachtspunten

Ten opzichte van de gehele Haagse bevolking wonen in de Krachtwijk Stationsbuurt relatief veel volwassenaars (20 tot 65 jaar) en weinig jongeren en ouderen. 61% van de bewoners is van niet-Nederlandse etniciteit. De grootste etnische groepen vormen de Surinaamse en Marokkaanse bewoners. De Krachtwijk Stationsbuurt kenmerkt zich net als de andere Haagse Krachtwijken door een gemiddeld twee keer zo hoge werkloosheid, mensen met een minimum inkomen, relatief schoolverzuim en achterstandsleerlingen. 47% procent van de ouderen behoort tot de groep minima, terwijl dit op stedelijk niveau op 17% ligt.

In de Krachtwijk is sprake van overbewoning; er zijn teveel kleine woningen voor teveel mensen. De gezondheid van de bewoners is relatief slecht door hun woonomgeving en hun sociaal economische omstandigheden. Over de openbare ruimte geven bewoners aan dat ze drie keer zoveel dan stedelijk gemiddeld last hebben van drugsoverlast en rommel op straat. Ook huiselijk geweld achter de voordeur komt in de Krachtwijk Stationsbuurt drie keer vaker voor ten opzichte van het Haagse gemiddelde.

Er zijn drie basisscholen in de Krachtwijk gevestigd. Veel ouders kiezen voor hun jonge kinderen scholen in andere buurten, waardoor de binding van deze gezinnen met de wijk relatief klein is. De leerlingen van de basisscholen krijgen vaak een laag advies voor vervolgonderwijs met een grote kans op schooluitval. Voor voortgezet onderwijs moeten leerlingen naar een school in een andere wijk, de Krachtwijk heeft geen middelbare scholen. Statistisch ligt het opleidingsniveau op het stedelijke gemiddelde. Dit gemiddelde wordt echter positief beïnvloedt door een kleine groep hoger opgeleiden die woont rond het Huijgenspark (Stationsbuurt).

Belangrijk aandachtspunt in de Stationsbuurt is de veiligheid rond het Stationsplein en de daaraan gerelateerde overlast. In de Rivierenbuurt zorgt de prostitutie in de Geleenstraat, met name voor direct omwonenden, voor overlast door gerelateerde problemen als drugsoverlast, parkeeroverlast, loverboys en tippelaars.

De Krachtwijk in de toekomst: doelstellingen

Over tien jaar is de Krachtwijk Stationsbuurt een dynamische plek met sociaal en economisch perspectief voor jong en oud. Ook bewoners die stijgen op de sociaal-maatschappelijke ladder blijven voor de wijk behouden.

De Stationsbuurt heeft internationale allure en doet recht aan Den Haag als 'Stad van internationaalrecht'. Het is een levendige, multiculturele buurt waar mensen met plezier wonen en waar het bruist van de bedrijvigheid. De aanwezigheid van een station belemmert de bewoners en bezoekers niet zich veilig en verbonden te voelen in/met de buurt.

De Rivierenbuurt is over tien jaar dé wijk waar je graag wilt en kunt wonen nabij het centrum van Den Haag, ook als je wat minder draagkrachtig bent. Voor een zeer diverse samenstelling in bewoners is in de Rivierenbuurt sprake van zowel hoogstedelijk gebied (langs de randen), luwe woonbuurten (binnengebied) als pareltjes (bijzondere plekken). De Rivierenbuurt is een prachtige woonwijk met een goede sociale samenhang, goede basisvoorzieningen voor school, jeugd en welzijn en kleine middenstand. Het woon- en leefklimaat is sterk verbeterd. Het is the Village van Den Haag, dat wil zeggen: spannend, bedrijvig, multicultureel, gezellig en stedelijk.

Van beide buurten heeft de Stationsbuurt de meeste kansen om werkgelegenheid te genereren, terwijl de Rivierenbuurt door zijn geïsoleerde ligging vooral afhankelijk is van de ontwikkeling in de naastgelegen Stationsbuurt en de rest van de stad.

De economische ontwikkeling van de Stationsbuurt moet samengaan met het terugdringen van het aantal minima en vergroten van perspectief voor de bewoners voor de hele Krachtwijk. De combinatie van de komst van de Mondriaan onderwijsgroep, de aanwezigheid van de Haagse Hogeschool, de daardoor groeiende groep studenten en de geïnteresseerde investeerders, biedt kansen om juist vanaf dit moment in te zetten op deze Krachtwijk.

Om van de Rivierenbuurt een stedelijke woonoase te maken, is al veel actie: een grote groep gemotiveerde bewoners die zich inzet voor de buurt in diverse overleg- en activiteitengroepen. Ook de basisschool (en bestuur) en de corporatie (Haag Wonen) willen graag meewerken aan verbeteringen op sociaal en fysiek terrein.

3. Dominante problemen

In de afgelopen maanden is met een breed scala aan bewoners en partners gepraat over de dominante problemen in de Krachtwijk Stationsbuurt. Bij de Krachtwijk aanpak zijn diverse partijen betrokken, zoals vertegenwoordigers van bewonersorganisaties, basisscholen, de Mondriaan onderwijsgroep, de Haagse Hogeschool, studentenverenigingen, Nederlandse Spoorwegen, woningcorporaties (Staedion, Haag Wonen, DUWO en Vestia), ondernemers en welzijnsinstellingen. Onder deze stakeholders leeft het besef dat een integrale aanpak nodig is in de sociale, de educatieve en de economische sector.

In onderstaand kader zijn de problemen aangegeven zoals door de bewoners voorgelegd:

Visie van de bewoners uit de Krachtwijk Stationsbuurt

Economie en werk

- 1 Er zijn te weinig winkelvoorzieningen;
- 2 Verkeerde branchering rond Stationsplein en Stationsweg

Leefbaarheid en wonen

- 3 Onveilig gevoel door drugsoverlast, jongeren, enge plekken en prostitutieoverlast (lover boys, tippelen en parkeren). Er is meer politie toezicht nodig;
- 4 Vervuilde wijk met afval en wildplassen;
- 5 Meer voorzieningen nodig voor sport en kinderen. Er moet meer ruimte en groen komen in de wijk;
- 6 Bewoners willen meer samen doen en buurt-initiatieven nemen. De bewoners beleven de Stationsbuurt en Rivierenbuurt als twee verschillende buurten;
- 7 Meer activiteiten en ruimere openingstijden van het buurthuis zijn hard nodig. Een buurt huis voor verschillende etnische groepen;
- 8 Verkeersveiligheid: aanpak van verkeersdruk te, spookrijden en te hard rijden;
- 9 Ouderen ervaren problemen in hun mobiliteit op straat en er zijn te weinig voorzieningen in de buurt voor ouderen;

Jeugd en scholing

- 10 Opvoeding- en scholingsproblemen van ouders. Kinderen hebben een taalachterstand, haken te vroeg af van school en behalen een laag opleidingsniveau;
- 11 Er is behoefte aan brede scholen voor jong en oud;

Samenwerking

- 12 Bewoners willen beter geïnformeerd worden over de plannen van de gemeente en particulieren en willen graag samenwerken bij de uitvoering van de maatregelen.

3.1 Economie en werk ('werken')

Een grote groep bewoners in de Krachtwijk heeft een laag inkomen en nauwelijks perspectief op werk. Met name de lage opleiding van bewoners maakt het extra moeilijk om een baan te vinden. Banen creëren is een oplossing die voor de problematiek in de Krachtwijk een positief effect kan hebben. Werk in de directe omgeving verdient daarbij de voorkeur. Kansen hierop verschillen sterk tussen de beide buurten in de wijk.

Stationsbuurt

Bewoners en betrokken stakeholders stellen dat het Stationsplein en de Stationsweg, als internationale entree naar het stadscentrum, een slecht visitekaartje

is. De laagwaardige detailhandel, de panden met achterstallig onderhoud en de leegstand geven een verloederde indruk. Ook geven de bewoners aan dat het verkeer veel overlast en onveilige situaties veroorzaakt. Met name de omgeving van het Hollands Spoor wordt als onveilig ervaren. Hierdoor is het vestigingsklimaat voor ondernemers onder de maat. Het geeft ook een slecht verblijfsklimaat waardoor studenten en passanten niet naar de Stationsbuurt toekomen. De groeiende studentenpopulatie van de Haagse Hogeschool en (toekomstig) de Mondriaan onderwijsgroep kunnen voor een impuls van de wijk economie zorgen. Knelpunten bij ondernemers liggen in de regelgeving van bestemmingsplannen, vergunningen en het onbekend zijn met de verschillende initiatieven en plannen.

Rivierenbuurt

In de Rivierenbuurt is weinig detailhandel aanwezig. Het gebied is relatief klein en het besteedbaar inkomen van de bewoners is beperkt. De ondernemingen bieden slechts beperkte werkgelegenheid en groei valt hier niet te verwachten. Een deel van de detailhandel, met name de autobedrijven langs de randen van de buurt en aan de Pletterijstraat, heeft een slechte uitstraling, is laagwaardig en geeft overlast. De laaggeschoolde bewoners van de Rivierenbuurt hebben een beperkte radius, terwijl de werkgelegenheid buiten de buurt moet worden gezocht.

Samengevat zijn de dominante problemen op het gebied van economie en werk:

- Veel mensen in de Krachtwijk hebben geen betaalde baan en zijn laag opgeleid;
- De laagwaardige detailhandel aan het Stationsplein en de Stationsweg genereert nauwelijks werkgelegenheid en beïnvloedt de internationale entree van Den Haag negatief;
- De kansen die de groeiende studentenpopulatie van de Haagse Hogeschool en (toekomstig) de Mondriaan onderwijsgroep biedt voor de wijk economie blijven onbenut.

3.2 Leefbaarheid en Wonen ('wonen' en 'veiligheid')

De Krachtwijk Stationsbuurt heeft op het gebied van leefbaarheid en wonen diverse problemen. Veel genoemde problemen zijn:

- 1 Grootstedelijke veiligheidsproblemen als drugsoverlast, wapenbezit en prostitutie;
- 2 Een eenzijdige woningvoorraad en woonoverlast;
- 3 Individuele problemen achter de voordeur.

Bewoners ervaren de Krachtwijk als onveilig, rommelig, verloederd en vuil. De negatieve uitstraling van verwaarloosde gebouwen, het gebrek aan goede winkelvoorzieningen, verkeersoverlast, kleine woningen en onveiligheid zorgen ervoor dat veel bewoners de Krachtwijk verlaten als ze daar economisch de kans

voor krijgen. In de Stationsbuurt leven veel verschillende culturen in de wijk, de Rivierenbuurt is een wijk met meer autochtone bewoners.

3.2.1 Grootstedelijke veiligheidsproblemen

Stationsbuurt

Vooral de omgeving van het station Hollands Spoor vergt veel aandacht van de politie. Ook voor de Nederlandse Spoorwegen is de veiligheid een belangrijk aandachtspunt. Door drugsoverlast en verloederende van de openbare ruimte is de omgeving Stationsweg, Wagenstraat en Huijgenspark in 2003 aangewezen als 'hotspot'. De veiligheid en leefbaarheid in dit gebied is aangepakt door onder andere verhoogde politieursurveillance en extra schoonmaak. Op het Stationsplein, Stationsweg en Wagenstraat zijn camera's geplaatst die permanent door de meldkamer van de politie worden uitgekeken. Het cameratoezicht draagt regelmatig bij aan de opsporing van strafbare feiten en ondersteunt de reguliere politieursurveillance.

In dit gebied vinden in verhouding tot de rest van de stad veel wapengerelateerde incidenten plaats. In 2006 besloot burgemeester Deetman het Huijgenspark, de Stationsweg en het Stationsplein (en een aantal andere straten) aan te wijzen als veiligheidsrisicogebied waarbinnen de politie preventief kan fouilleren. Het aantal gevonden wapens is reden om deze maatregel voort te zetten.

Uit politiecijfers en het verhoogde gevoel van veiligheid bij bewoners en bezoekers blijkt dat de hotspotmaatregelen de veiligheid hebben vergroot. Het gebied blijft echter de aandacht houden. Door de intensieve veiligheidsaanpak in dit gebied en de opmerking van een aantal stakeholders dat het imago van de buurt kan worden geschaad door grootschalige preventief fouilleeracties wordt voorgesteld de huidige aanpak in eerste instantie niet uit te breiden. Overigens reageren ook veel bewoners juist positief op de fouilleeracties.

Rivierenbuurt

De veiligheid in de Rivierenbuurt vraagt met name aandacht om en bij de raamprostitutiestraten Geleenstraat/Hunsestraat. In en rond de Geleenstraat is dagelijks intensieve controle (o.a. door camera-toezicht) en handhaving door de afdeling Commerciële zeden van de politie. Aandachtspunt hierbij is prostitutie door minderjarigen en mensenhandel. De prostitutiebedrijven moeten jaarlijks een vergunning aanvragen. Met als effect dat de overlast van de prostitutiebedrijven zelf relatief beperkt is. De situatie wordt gekenschetst als beheersbaar, mits de nodige inspanningen bij voortdurend kunnen worden geleverd. De overlast wordt vooral veroorzaakt door de bijeffecten van de prostitutie. Door bewoners is aangegeven dat tippelaars en loverboys in de wijk werkzaam zijn. Ook is er overlast door drugs gebruik, vervuiling op straat (door prostitutiebezoekers) en verkeersoverlast van auto's die tussen de Geleen- en Doubletstraat

heen en weer rijden. De overlast als gevolg van het tippelen is overigens door de politie niet geconstateerd. Tegen loverboys wordt opgetreden. De overlast is met intensieve handhaving verminderd, maar echter niet volledig op te lossen.

3.2.2 Fysieke ingrepen, woningvoorraad en (woon)overlast

Een aantal grote infrastructurele werken zijn van cruciale invloed geweest op de huidige vorm van de Krachtwijk Stationsbuurt. Deze wegen, viaducten en spoorlijnen worden in de huidige visie op de stad als grote barrières ervaren. Zij staan de ontwikkeling van het centrum stedelijk gebied in de weg. Naast negatieve effecten op de lucht- en geluidskwaliteit heeft dit consequenties voor het functioneren van beide buurten.

Op het Stationsplein zorgt het doorgaand verkeer en het openbaar vervoer voor verkeersoverlast. Dit en door de slechte inrichting van de openbare ruimte ontstaan voor fietsers en voetgangers veel onveilige en onduidelijke situaties rond Hollands Spoor en richting het centrum.

De openbare ruimte in de Krachtwijk Stationsbuurt heeft volgens bewoners en gemeente onvoldoende kwaliteit. De huidige inrichting van de openbare ruimte dateert uit de jaren tachtig. Door de hoge woningdichtheid en het intensieve gebruik van de schaarse openbare ruimten klagen veel bewoners over rommel en hondenpoep op straat. Vooral in de Pletterijstraat (Rivierenbuurt) en de Stationsweg (Stationsbuurt) is stringenter beleid en toezicht nodig op het bedrijfsafval. Niet alleen herinrichting en intensiever beheer van een groot aantal straten is nodig maar ook het toevoegen van openbare ruimte (met name in de Rivierenbuurt). Renovatie of nieuwbouw van verloederde locaties zal bijdragen aan een verdere vergroting van de veiligheid in dit gebied. De 'niemandlocaties' tussen de wegen en spoorviaducten zorgen voor veel onveiligheid.

In de Krachtwijk is sprake van onrechtmatig wonen en illegale kamerverhuur. Met name bewoners uit de recent toegetreden landen tot de Europese Unie en studenten zijn kwetsbare groepen die door huisjesmelkers worden ondergebracht in illegale woon-situaties. De vele kleine woningen in de Krachtwijk leiden tot overbewoning. Ook is er sprake van achterstallig onderhoud aan panden. In veel gevallen wordt dit veroorzaakt omdat VvE's niet actief zijn en geen onderhoud plegen. Deze situaties geven veel overlast en zorgen voor achteruitgang van het woonklimaat. Bewoners en andere belanghebbenden vinden een inhaalslag nodig voor de gehele Krachtwijk om deze problemen tegen te gaan.

3.2.3 Problemen achter de voordeur

Het slechte sociaaleconomisch perspectief in de Krachtwijk heeft zijn weerslag op een complexiteit aan verborgen problemen achter de voordeur. Huiselijk geweld komt voor in gezinnen, maar meldingen worden

niet altijd opgepakt door de keten van hulpverleners. In de Krachtwijk zijn minder welzijnswerkers dan voorheen die door hun kennis van de wijk de verborgen problemen snel kunnen signaleren. Er is nu te weinig zicht op maatschappelijke ontwrichting.

De belangrijkste problemen op het terrein van leefbaarheid en wonen zijn opgesomd:

- Bewoners en ondernemers klagen over drugsoverlast, prostitutiegerelateerde overlast en overlast rond Hollands Spoor;
- Verkeers- en geluidsoverlast door aanwezigheid Schenkviaduct en functioneren Stationsplein;
- Vooral in de Rivierenbuurt is de inrichting van de openbare ruimte verouderd en zijn weinig groen en sportmogelijkheden. Er treedt regelmatig vervuiling op;
- Door de eenzijdige woningvoorraad worden succesvolle bewoners niet behouden en is sprake van een eenzijdige sociaaleconomische bevolkingssamenstelling;
- Door beperkte draagkracht en organisatie graad zijn grote groepen kleine VvE's in de Rivierenbuurt niet in staat hun panden goed en op dezelfde wijze te onderhouden.

3.3 Jeugd en scholing ('leren en integreren')

In de Stationsbuurt en de Rivierenbuurt groeien kinderen op met een taal- en onderwijsachterstand en zijn er relatief veel jongeren die school zonder startkwalificatie verlaten. Relatief weinig kinderen worden naar de voorschool gestuurd, terwijl 80 % van de basisschoolkinderen tot de doelgroep van het onderwijsachterstandenbeleid hoort. Na het doorlopen van de basisschool krijgt 70% van de kinderen een laag schooladvies. Daarnaast is het relatieve schoolverzuim onder de laatste groep 6,2% ten opzichte van het stedelijke gemiddelde van 3,2%. Dat betekent dat de kinderen uit deze wijk vaak niet goed zijn voorbereid op hun toekomst en op latere leeftijd weinig kans maken op de arbeidsmarkt. Deze kinderen (of een groot deel hiervan) vallen zo bij voorbaat al uit de hoofdstroom van het maatschappelijke leven en hebben nauwelijks tot geen kansen om deze achterstand weer in te lopen. Dit blijkt ook uit het hoge aantal jongeren dat op latere leeftijd voortijdig het voortgezet- of beroepsonderwijs verlaat. Veel van hen kunnen hun draai vervolgens niet meer vinden en gaan hangen op straat of belanden in de criminaliteit.

Het omdraaien van dit proces, het ervoor zorgen dat alle kinderen uit de Krachtwijk een kans hebben vanaf het vroegste levensjaar, is essentieel voor de toekomst van de bewoners. In de Krachtwijk hebben be-

woners behoefte aan jongerenwerk. Bewoners uit met name de Rivierenbuurt ervaren overlast van jongerengroepen waarvan de herkomst moeilijk traceerbaar is en samenstelling steeds wijzigt. Op de speelplekken in de Rivierenbuurt spelen kinderen niet door overlast van hangjongeren en een gebrek aan toezicht.

De dominante problemen op het gebied van jeugd en scholing zijn:

- Veel kinderen, ook autochtone, komen met een taalachterstand het onderwijs binnen. Dat heeft onder andere te maken met het feit dat ook hun ouders en verzorgers een taalachterstand hebben;
- Veel kinderen en jongeren krijgen een laag schooladvies. Bij de overgang van lagere school naar middelbaar onderwijs en van VMBO naar MBO haken veel jongeren af en verlaten de school zonder startkwalificatie;
- Te weinig samenwerking en het ontbreken van een sociaal en fysiek netwerk tussen school, welzijn, sport, cultuur en gezondheid dat moeten zorgen voor een goed aanbod voor jongeren, ouders en buurtbewoners voor, tijdens en na schooltijd.

3.4 Samenwerken met instellingen en bewoners

Veel verschillende instellingen zijn actief in de Krachtwijk, maar zij bereiken onvoldoende resultaat om bewoners in de Krachtwijk sociaal en economisch perspectief te bieden. Er zijn diverse (kortlopende) sociale projecten in de wijk en de kennis is versnipperd over verschillende organisaties. Bewoners weten vaak niet bij welke organisatie ze waarvoor terecht kunnen.

Belangrijkste problemen op het gebied van samenwerken die worden genoemd:

- Samenwerking tussen instellingen van onderwijs en welzijn, investeerders en gemeente is moeilijk te organiseren om een sociale en economische impuls in de Krachtwijk te realiseren;
- Diverse gemeentelijke en/of particuliere initiatieven hebben onvoldoende samenhang, zoals de Avenue Culinaire, China Town, het Lint, nieuwbouwplannen of stedelijke welzijnsvoorzieningen;
- Partners in de wijk, zoals investeerders, organisaties, corporaties en gemeente communiceren onvoldoende over hun initiatieven en het is niet altijd duidelijk welke resultaten worden geboekt. Bewoners en partners willen goed op de hoogte zijn van de ontwikkelingen die zich in het gebied voor doen om hun plannen beter op elkaar af te stemmen.

4. Maatregelenpakketten

In de Krachtwijkenaanpak is bewust gekozen voor een aantal krachtige maatregelen die ontstaan uit de focus op dominante problemen.

Voor het realiseren van een trendbreuk is een forse incidentele en langdurige (structurele) inzet nodig. De middelen voor de Krachtwijkenaanpak zullen van de gemeente, het Rijk en van de coalitiepartners moeten komen. Met die kanttekening worden de volgende samenhangende pakketten voorgesteld:

4.1 Economie en werk

Om meer werkgelegenheid te creëren voor de bewoners in de Stationsbuurt en Rivierenbuurt moet krachtig worden geïnvesteerd in de wijk economie en de werkgelegenheid. De Stationsbuurt verschilt in economisch activiteit sterk van de Rivierenbuurt. Waar de Stationsbuurt kan profiteren van de dynamiek van het station, de ontwikkelingen aan de Laakzijde (Haagse Hogeschool) en de route naar het centrum, ligt de Rivierenbuurt afgesloten van het stedelijke weefsel. De kansen, trendbreuk, maatregelen en coalities verschillen in beide buurten op het economisch terrein dan ook sterk.

Stationsbuurt

De Stationsbuurt kan profiteren van de dynamiek van het Hollands Spoor en haar ligging tussen het vernieuwde Laak en het Centrum. Het gebied in de directe omgeving van het Hollands Spoor heeft de potentie de wijk economie te versterken met functies in de horeca, toeristische sector en dienstverlening. Het Stationsplein kan de entree van Den Haag worden. De economische versterking van het Hollands Spoor en omgeving geeft de route naar de binnenstad een extra economische impuls. Hiervoor moet het verblijfsklimaat en het investeringsklimaat rond het Hollands Spoor wel sterk verbeteren. Om dit te verbeteren, moet er in samenhang maatregelen worden genomen op het gebied van parkeren, de inrichting van de openbare ruimte, de veiligheid op straat, verkeersoverlast, huurniveaus, het vastgoed en de branchering. Ook de forse toename van het aantal MBO- en HBO-studenten aan de Laakzijde van het Hollands Spoor biedt de komende jaren kansen. Tot nu toe blijven studenten aan de 'andere kant' van het spoor bij het complex van de Haagse Hogeschool. Door aantrekkelijke activiteiten en voorzieningen in de Stationsbuurt te ontwikkelen als horeca, winkels en sociëteitspanden kunnen studenten de economie van de Stationsbuurt ondersteunen. Een fysiek goede verbinding tussen de scholen in de Laakhaven en de Stationsbuurt is ook wenselijk om meer studenten naar de Stationsbuurt te trekken.

Rivierenbuurt

Door de beperkte omvang en geïsoleerde ligging van de Rivierenbuurt zijn de laaggeschoolde werknemers afhankelijk van werkgelegenheid in de directe omgeving van de buurt. Bovenstaande ontwikkelingen in de Stationsbuurt en de herstructurering van de Binckhorst bieden werkzoekenden in de Rivierenbuurt kansen voor aansluiting op de arbeidsmarkt in andere wijken. Een goede fysieke en sociale integratie van beide gebieden is hierbij voorwaarde.

De maatregelen rond economie en werk moeten leiden tot de volgende doelen:

- Verbeteren van het investeringsklimaat Hollands Spoor en omgeving;
- Meer mensen in de Krachtwijk hebben een betaalde baan;

- De groeiende studentenpopulatie van de Haagse Hogeschool (HHS) en (toekomstig) de Mondriaanonderwijsgroep draagt bij aan de wijk economie.

4.1.1 Creëren werkgelegenheid

Stedelijk

Door zoveel mogelijk mensen uit de Krachtwijk aan een baan te helpen, wordt de zelfredzaamheid verhoogd en het aantal mensen met een minimum inkomen vermindert. Het creëren van werkgelegenheid in de wijk economie zal niet voldoende zijn om de werklozen in de Krachtwijk Stationsbuurt aan een baan te helpen. Stedelijk worden in een participatietop afspraken gemaakt met grote werkgevers om werkgelegenheid, stageplaatsen en werkervaringsplaatsen voor de vier Krachtwijken te bieden. De betrokkenheid van Haagse werkgevers is voor het slagen van de Krachtwijken cruciaal. Den Haag zal voor nationale werkgevers en regionale werkgevers een participatietop organiseren. Ook moet het aanbod van kleinschalige bedrijfsruimte gerealiseerd en verbeterd worden om meer bedrijvigheid in de Stationsbuurt te krijgen. Opleidingen die aansluiten bij de wensen van de (toekomstige) werkgever, stageplaatsen, werkervaringsplaatsen en banen voor werkzoekenden uit de Krachtwijken kunnen oplossingen bieden voor deze dominante problemen. De uitkomsten van deze maatregel zijn, door de beperkte aantal economische functies in de Rivierenbuurt, met name van belang voor de bewoners uit de Rivierenbuurt en in iets mindere mate voor bewoners uit de Stationsbuurt.

Rivierenbuurt

In de Rivierenbuurt zelf is weinig detailhandel en dit is gezien de omvang, maar vooral door de geïsoleerde ligging en het lage inkomensniveau in de buurt, moeilijk te realiseren. De benodigde maatregelen voor werk en economie moeten dan ook in de directe omgeving en via bovenstaande participatietop vorm krijgen. De paar grotere ondernemingen die in de Rivierenbuurt gevestigd zijn, kunnen met de gemeente projecten starten om werknemers uit de buurt aan te nemen als hier goede afspraken over worden gemaakt met de gemeente: geld voor begeleiding van werknemers, perspectief na stageperiode en als voorwaarde kwalitatief goede werknemers en stagiaires.

Coalitiepartners voor het aantrekken van werkgelegenheid in de Rivierenbuurt:

Bedrijven in de wijk (Stayokay, Azivo-apotheek, Stomerij Edelweiss, Achttax en Casema), Haag Wonen, Welzijnsinstellingen, Zorginstellingen en Gemeente Den Haag

4.1.2 Meer reïntegratiemogelijkheden en gesubsidieerde arbeid

Het aantal bijstandsgerechtigden in de Krachtwijk is hoog en de kans dat zij, zonder hulp, aan een baan komen, is klein. Om de werkloosheid in de wijk op lange termijn naar het Haagse gemiddelde te tillen, verdubbelt de gemeente het aantal reïntegratie-

trajecten en gesubsidieerde arbeidsplekken. Ook breidt de gemeente het aantal begeleidingstrajecten voor startende ondernemers uit. Inburgering wordt zoveel mogelijk gecombineerd met reïntegratieactiviteiten. Er is sprake van (blijvende) krapte op de arbeidsmarkt, ook aan de onderkant. De uitdaging is hoe vacatures te vullen met het lokale arbeidsaanbod. De trajecten worden meer afgestemd op de doelgroep en de wensen van de (toekomstige) werkgever.

De volgende coalitiepartners zijn bereid de reïntegratietrajecten te initiëren:

Gemeente (SZW) en project 'Clean River' (reïntegratie van (ex) verslaafden in schoonmaakbedrijf).

4.1.3. Versterken van ondernemerschap

Voor het versterken van ondernemerschap zijn maatregelen nodig voor het realiseren van fiscale (gemeentelijke) ondersteuning voor startende ondernemers en het aanwijzen van bedrijfsgerichte gebiedsverbeteringszones. Verder moet ingezet worden op startersprojecten voor mensen die nu in de bijstand zitten en op een economische functionaris voor versterking van de organisatiegraad van ondernemers en acquisitie van nieuwe ondernemers.

4.1.4 Aanpak Hollands Spoor en omgeving

Om de uitstraling van station Hollands Spoor te verbeteren en de kwaliteit van het omliggende gebied te versterken, is het van belang om de aantrekkelijkheid van het Stationsplein te vergroten. Het plein wordt nu gedomineerd door autoverkeer, de halteplaatsen voor de trams, de taxistandplaats en het langzaam verkeer vanuit de tunnel naar Laak. Bij een hoogwaardig verblijfsmilieu horen ook functies met een positieve uitstraling zoals horeca en kleine speciaalzaken. Belangrijke grote vastgoedeigenaren (NS, corporaties en marktpartijen) hebben recent initiatieven genomen die kunnen bijdragen aan een economische en fysieke verbetering van het Hollands Spoor en omgeving. Ook de Wijkontwikkelingsmaatschappij (WOM) Stationsbuurt-Oude Centrum, die diverse panden in de Stationsbuurt bezit, wil bijdragen aan het versterken van dit gebied door het gericht opknappen en verder versterken van het gevarieerde aanbod van vastgoed. De studentenvereniging Intac heeft aangegeven naar sociëteitsruimte te zoeken in de Stationsbuurt. Door activiteiten en voorzieningen in de Stationsbuurt te ontwikkelen als horeca, winkels en sociëteitspanden

zullen studenten zich meer binden aan de Stationsbuurt en zo de wijk economie ondersteunen. De Haagse Hogeschool en Mondriaan onderwijsgroep willen initiatieven nemen door middel van een lectoraat voor startende ondernemers en leer-werktrajecten (studenten "runnen" een eigen onderneming in de Krachtwijk). Een streng handhavingsbeleid en het waarborgen van verkeersveiligheid is onlosmakelijk verbonden met de economische ontwikkeling. Bewoners hebben aangegeven dat de initiatieven en plannen voor het Hollands Spoor en omgeving in samenhang moeten worden gezien met al lopende plannen en initiatieven in de directe omgeving. Zij moeten elkaar versterken. Partijen willen dan ook een gezamenlijk plan voor het Hollands Spoor en omgeving maken waarin alle initiatieven samenkomen. De Rivierenbuurt en Stationsbuurt hebben door hun ontstaansgeschiedenis het kenmerk van een gedifferentieerd karakter waarbij woon- en werkfuncties met elkaar zijn vermengd. Deze vermenging van wonen en werken, wordt gehandhaafd en waar mogelijk versterkt voor nieuwe kleinschalige bedrijvigheid in het midden- en kleinbedrijf.

Partners die bereid zijn een coalitie te vormen om het ondernemerschap in de buurt te versterken:

Geste Groep (investeringen), Mondriaan onderwijsgroep (leerwerktrajecten en volwassen educatie), Haagse Hogeschool (ondersteuning met lectoraat startende ondernemers), Gemeente (beleidsmatig: faciliteren van ondernemingsvoorwaarden, openbare ruimte en veiligheid, bestemmingsplannen), Rijk (fiscale kansenzones voor gebiedszones), Wijkontwikkelingsmaatschappij Stationsbuurt-Oude Centrum (Staedion i.s.m. gemeente (privaatrechtelijk)), Corporaties Staedion, DUWO, Vestia en Haag Wonen (handhaven en versterken mix van wonen en werk), Moskee (netwerk van startende allochtone ondernemers), Kamer van Koophandel en Studentenverenigingen.

Waar staan we over 4 jaar?

- Het huidige bestand van bijstandsgerechtigden in de Krachtwijk is, voor zover zij fysiek en psychisch daartoe in staat zijn, aan het werk in een reguliere of gesubsidieerde baan, volgt een opleiding of doet vrijwilligerswerk.
- 50 procent van de starters die een microkrediet hebben ontvangen heeft zich als ondernemer kunnen handhaven. De openbare ruimte is van hoge kwaliteit. De buurt is schoon, heel en veilig. Er wordt druk gewinkeld door oude en nieuwe wijkbewoners.
- Dank zij goede branchering zit er meer evenwicht en duurzaamheid in het winkelaanbod.
- Voor studenten zijn voorzieningen als horeca, winkels en sociëteitspanden waarmee ze de wijk economie ondersteunen.
- Een streng handhavingsbeleid en inspanningen voor (verkeers)veiligheid zijn voldoende voor de economische ontwikkeling.
- Nieuwe kleinschalige bedrijvigheid in het midden- en kleinbedrijf.

Waar staan we over 10 jaar?

- Het aantal werklozen in de krachtwijk Stationsbuurt ligt op of rond het stedelijk gemiddelde.
- Twee derde van het aantal starters staat 3 jaar na de start op eigen benen.
- Het Stationsplein en de Stationsweg weg zijn de internationale entree van Den Haag.
- Het investeringsklimaat Hollands Spoor en omgeving is verbeterd.
- De winkels en horeca op de route van het Hollands Spoor naar het centrum geeft de wijk en stad een economische impuls.

Onder leiding van een gebiedsmanager wordt gewaakt over een goede branchering in de Stationsbuurt.

4.2 Leefbaarheid en wonen

De Krachtwijk Stationsbuurt heeft een zeer centrale ligging in de stad en met het station Hollands Spoor een goede treinverbinding naar de rest van Nederland en Europa. Met de grote verscheidenheid aan historische panden, liggen er mogelijkheden om voor de huidige en toekomstige meer kapitaalkrachtige bewoners van de wijk een prettige leefomgeving te maken. De aanpak van de woningen en de openbare ruimte in het Huijgenspark (Stationsbuurt) is een goed voorbeeld hoe deze investeringen succesvol een koopkrachtige groep aangetrokken heeft. De bewoners zijn tevens erg betrokken bij hun wijk wat kansen biedt voor een gezamenlijke aanpak. Ook de inrichting van het Oranjeplein en de verbetering van de omliggende oude panden (deels uitgevoerd, deels nog in uitvoering) in de Stationsbuurt en 't Haegsche Hof in de Rivierenbuurt heeft de leefbaarheid een positieve impuls gegeven.

De eerder genoemde aanpak van het Hollands Spoor en omgeving moet ook bijdragen aan de leefbaarheid.

De voorgestelde maatregelen rond leefbaarheid en wonen, dragen bij aan de volgende doelen:

- Bewoners en ondernemers ervaren minder drugs-overlast, aan prostitutie gerelateerde overlast en overlast rond Hollands Spoor;
- Vermindering van verkeers- en geluidsoverlast en gezondheidsklachten en verbetering van de verkeersveiligheid;
- Herinrichting van de openbare ruimte en meer groen, sportmogelijkheden en hondenuitlaatplekken. Een intensiever beheer van de openbare ruimte in de Krachtwijk leidt tot een schone, hele en veilige leefomgeving;
- De woningvoorraad in de Rivierenbuurt is minder eenzijdig met daardoor een naar inkomen minder eenzijdige bevolkingssamenstelling;
- De grote groep kleine VvE's in de Rivierenbuurt en Stationsbuurt onderhouden hun panden goed;
- Minder psychosociale problemen achter de voordeur.

4.2.1 Infrastructurele aanpassingen Schenkviaduct en Stationsplein

Infrastructurele aanpassingen in de krachtwijk Stationsbuurt zijn "bovenwijkse" ingrepen die van stedelijk belang zijn. Onderstaande aanpassingen vallen buiten het wijkactieplan, maar zijn wel van belang voor het perspectief van de wijk.

Vanuit ruimtelijk oogpunt leidt vervanging van het Schenkviaduct tot een grote verbetering voor huidige en toekomstige woningbouw. Het Schenkviaduct is in de huidige verkeersstructuur cruciaal voor de ontsluiting van de Stationsbuurt en de Schilderswijk. Door gaand verkeer uit andere wijken, maakt ook gebruik van deze route. Uit een studie van de gemeente blijkt dat deze verkeersverbinding onmisbaar is. Sloop van het Schenkviaduct is pas mogelijk als er voor de verkeersfuncties van het viaduct een goed alternatief is. Het ontwikkelen van alternatieven kost tijd en moet in samenhang met andere infrastructuurle ingrepen op stedelijk niveau worden uitgewerkt. Onderzoek naar de mogelijkheden voor het aanleggen van een alternatieve verkeersontsluiting valt buiten dit wijkactieplan, maar is wel medebepalend voor de toekomst van de Rivierenbuurt.

Op meerdere terreinen kan het rechte trekken van de Lekstraat/Binckhorstlaan (als onderdeel van de centrumring) bijdragen aan een verbetering voor de Rivierenbuurt. Het draagt bij aan een goede ontsluiting richting Binckhorst en biedt kansen voor de herontwikkeling van een deel van de Rivierenbuurt. Dit leidt tot verbetering van de woonomgeving, versterking van de sociale structuur maar ook fysieke aansluiting voor werkgelegenheid nabij de Rivierenbuurt.

Om het verblijfs- en investeringsklimaat en de veiligheid rond het Stationsplein te vergroten, is herinrichting van de openbare ruimte nodig met als doel een betere afwikkeling van het verkeer en het beperken van de verkeersdruk. Het primaat ligt bij langzaam verkeer. Op dit moment wordt er een verkeersstudie voor de Stationsbuurt opgesteld met als primair aandachtspunt het Stationsplein en het brede deel van de Stationsweg. Om het verkeer voor het Hollands Spoor op een goede wijze te ontknopen, kan een verkeers-

tunnel voor het Hollands Spoor de oplossing zijn. Ook dit valt echter buiten het kader van dit wijkactieplan.

4.2.2 Herinrichten openbare ruimte

Een herinrichting van openbare ruimten in combinatie met renovatie of nieuwbouw van verloederde locaties zal bijdragen aan een verdere vergroting van de veiligheid in dit gebied. De inrichting en bestrating, vooral in de Rivierenbuurt dateert uit de tachtiger jaren. Niet alleen herinrichting van een groot aantal straten is nodig, maar ook het toevoegen van openbare ruimte in dit dicht bebouwd/bebouwd gebied leidt tot een aanzienlijke verbetering van de woonomgeving en de uitstraling van de wijk. Daarbij zal ook aan groen- en sportvoorzieningen en hondenuitlaatplaatsen gedacht moeten worden. De (donkere) ruimten onder en tussen weg- en spoorviaducten, de zogenaamde 'niemandslanlocaties' creëren onveilige plekken in de wijk. De voorgestelde aanpassingen in de openbare ruimte werden gefinancierd uit het Grotestedenbeleid. Voortzetting hiervan is nog ongewis.

Mogelijke coalitiepartners voor de herinrichting van de openbare ruimte:

Gemeentelijke diensten, Bewonersorganisaties, Ministerie van VROM en Corporaties

Waar staan we over 4 jaar?

- De straten in de Krachtwijk Stationsbuurt zijn waar nodig vernieuwd.
- Alle verloederde locaties zijn aangepakt.

Waar staan we over 10 jaar?

- De openbare ruimte in de Krachtwijk Stationsbuurt heeft weer een positief imago voor buurtbewoners en passanten.
- Het Stationsplein en –weg zijn een goede toegangspoort naar de binnenstad met multiculturele en internationale allure.

4.2.3 Woningvariatie

Stationsbuurt

Het is zaak de sociale stijgers in de wijk vast te houden door het bieden van voldoende differentiatie in het woningaanbod, maar ook om als wijk zo aantrekkelijk te zijn dat nieuwe bewoners van buiten de wijk worden aangetrokken. Een diversere wijk; wonen voor mensen met kleine en iets grotere beurs. Het gaat om een leefbare wijk waar bewoners trots zijn om er te wonen. Het is belangrijk ook studenten aan de wijk te binden door een goed woningaanbod voor jongeren en net afgestudeerden in de wijk.

Rivierenbuurt

De ligging van de Rivierenbuurt is een belangrijke troef; zeer centraal en tegelijkertijd beschermd. De opgave voor de Rivierenbuurt vindt voornamelijk plaats binnen de bestaande woningvoorraad, verder is er één gebied (Spoorstrook) waar ruimte is voor herontwikkeling. Een belangrijke bijdrage aan meer variatie in de wijk, is het aanbieden van koopwoning-

gen. Dit kan door verkoop van huurwoningen door corporaties, maar ook door herontwikkelen van kleinschalige locaties. Door extra investeringen ontstaat ook een variatie in kwaliteit. De gemeente heeft dit jaar, in overleg met bewoners, een Ontwikkelingsvisie Rivierenbuurt opgesteld waarin projectlocaties zijn benoemd die voor verbetering vatbaar zijn. Dekking voor de realisatie van deze projecten is nog niet voorhanden.

Mogelijke coalitiepartners voor de variatie in de woningvoorraad:

Rijk, Gemeentelijke diensten en Corporaties

De ontwikkeling van de Rivierenbuurt tot krachtwijk vergt vanzelfsprekend ook dat we nadenken over de aanwezigheid van raamprostitutie in de wijk. Bewoners hebben veel geklaagd over overlast en negatieve bijeffecten door de aanwezigheid van raamprostitutie in hun wijk. Voor 1 december zal het college komen met nadere voorstellen. Daarbij zal worden bezien in hoeverre die voorstellen relevant zijn voor de andere raamprostitutiestraten.

Waar staan we over 4 jaar?

- Diverse projecten zijn gestart om de woningdifferentiatie (prijs, kwaliteit, vorm en grootte) te vergroten.

Waar staan we over 10 jaar?

- In de Krachtwijk woont een gedifferentieerde groep mensen in verschillende type woningen. De bewoners hebben de mogelijkheid om in de wijk wooncarrière te maken.
- De Rivierenbuurt is over tien jaar "the Village" van Den Haag: spannend, bedrijvig, multicultureel, gezellig en stedelijk. Ook zijn er meer sport- en spelplekken en een gevarieerde woningvoorraad. Door fysieke ingrepen staan in de Rivierenbuurt (koop)woningen voor meerdere inkomensgroepen. Het gaat om de realisatie van 950 woningen en de realisatie van 25.000 m2 bedrijvigheid en voorzieningen.

4.2.4 Aanpak overbewing en handhaving schoon, heel en veilig

Veel bewoners en ondernemers willen een schone, hele en veilige Krachtwijk. Een inhaalslag is noodzakelijk om onrechtmatig wonen, illegale kamerverhuur en overbewing te elimineren. Alle adressen in de Krachtwijk (5.100 adressen) worden door een integraal team gecontroleerd op onrechtmatig wonen, personalia bewoners, misbruik sociale voorzieningen en onderhoudsgebreken van de panden. Door het intensiveren van de handhaving en de aanpak van huisjesmelkers, alsook het mogelijk maken van woningvergroting kan overlast worden ingeperkt.

Een integrale handhaving moet de Krachtwijk weer leefbaar maken. Er komt een meld- en steunpunt extreme woonoverlast waar bewoners klachten over woonoverlast, onrechtmatig gebruik van panden en andere overlast kunnen melden. Afspraken over de afhandeling van meldingen tussen de gemeente, corporaties, politie en de GGD worden gemaakt. Aanpassing/aanvulling van de regelgeving maakt daadkrachtig ingrijpen mogelijk. Door een betere (ICT) koppeling tussen betrokken instanties wordt de samenwerking verbeterd en de opsporing van onrechtmatigheden geoptimaliseerd.

Om de integrale handhaving mogelijk te maken, kiezen partners voor een regiekamer in de wijk die als letterlijke en figuurlijke basis dient voor een gezamenlijke aanpak. De regiekamer vormt naast het meldpunt een aanspreekpunt voor bewoners van de wijk. Ook zorgt de regiekamer voor samenwerking tussen de diverse gemeentelijke diensten en corporaties.

De gemeente wil vanaf 2009 ondergrondse containers voor huisafval plaatsen. In de tussentijd wordt naast de wekelijkse vuilnisophaaldienst ook nagerooid (illegaal geplaatst afval wordt verwijderd). De aanpak van zwerfvuil (vegen van gevel tot gevel) en het verwijderen van graffiti is hier ook nodig. Met name toezicht en handhaving op bedrijfsafval rond de Pletterijstraat en de Stationsweg. In de Rivierenbuurt hebben bewoners last van overlastgevende bedrijvigheid rond ondermeer de Pletterijstraat en Lekstraat. De handha-

vingteams openbare ruimte worden flexibeler en vaker ingezet voor consequenter toezicht en handhaving. Zij werken ook buiten kantooruren. De samenwerking van de handhavingsteams met andere organisaties in de wijk is onontbeerlijk.

Mogelijke coalitiepartners voor de aanpak van overbewing, VvE en een schoon, heel en veilige Krachtwijk zijn:

Gemeente (één keer per week narooien, plaatsen ondergrondse afvalcontainers, onrechtmatig gebruik panden, zwerfvuil, extra en flexibele inzet handhavingsteams, centraal meldpunt en aanpak graffiti), samen met Haag Wonen (toezichthouders, aanpak woonfraude en VvE Rivierenbuurt), Staedion (wijkbeheerders en Stationsbuurt- VvE), WOM (Stationsbuurt- VvE), Bewonersorganisaties, Rijk (diverse ministeries)

De reeds intensieve aanpak in deze wijken wordt gecontinueerd. Voor de aanpak van de problematiek bij de grootstedelijke veiligheid, beheer van openbare ruimte en aanpak van problemen achter de voordeur zoekt de politie samenwerking met strategische partners en wordt de samenwerking met bewoners gezocht.

Wijkagenten zijn een onmisbare schakel naar de wijkbewoners. Strategische inzet van wijkagenten met een breed en fijnvertakt netwerk zorgt ervoor dat problemen sneller in zicht komen en eerder en beter kunnen worden aangepakt, en vaak zelfs voorkomen. Goed opererende wijkagenten kunnen voorkomen dat zwaarder geschut moet worden ingezet en leveren ook een onmisbare bijdrage aan het opbouwen van werkbare (vertrouwens)relaties met de diverse gezindheden van de wijkbevolking. De wijkagenten die nu al in de wijk opereren, vervullen daar een zeer waardevolle functie.

Uitbreiding met extra wijkagenten is nodig om voldoende aandacht te kunnen schenken aan de verschillende bevolkings- en jeugdgroepen en het hoofd te bieden aan de toenemende druk die zal ontstaan als gevolg van de herstructurering. Over deze uitbreiding wordt gesproken in de regionale driehoek.

Mogelijke coalitiepartners voor de inzet van meer wijkagenten voor de veiligheid en leefbaarheid:

Politie, Gemeente (BSD/OOV), Corporaties, Bewoners, ondernemers en Zorg- en hulpverlening

Waar staan we over 4 jaar?

- Een inhaalslag op overbewing, illegale kamerverhuur etc. heeft plaatsgevonden. Hierop is snelle actie ondernomen.
- De regiekamer voorziet in een integrale aanpak en regelt de gezamenlijke aanpak van de verschillende diensten m.b.t. handhaving.
- De ondergrondse vuilcontainers zijn in gebruik.

Waar staan we over 10 jaar?

- Er is geen illegale kamerverhuur meer in de Stationsbuurt.
- De bevolkingsboekhouding biedt een getrouw beeld van de werkelijke situatie.

4.2.5 Problemen achter de voordeur

De politie krijgt veel meldingen van huiselijk geweld uit de wijk. Huiselijk geweld komt drie keer vaker voor in deze Krachtwijk in vergelijking met het stedelijke gemiddelde. Bewoners geven aan dat de anonimiteit van melders niet altijd gewaarborgd wordt. Naast dit verborgen geweld is er in veel gezinnen ook sprake van depressie en een minimum inkomen. Multi-probleemgezinnen vragen om een specifieke aanpak, deze wordt beschreven in 4.3 'Jeugd en scholing'.

Het (preventief) aanpakken van mishandeling in gezinnen is alleen in nauwe buurtgebonden samenwerking van betrokken partners mogelijk.

Mogelijke coalitiepartners voor de aanpak van huiselijk geweld zijn:

Politie, Gemeente (GGD), Welzijn, AMK, Huisarts, Basisscholen, Centra Jeugd en Gezin en bewoners

Waar staan we over 4 jaar?

- Het aantal slachtoffers van huiselijk geweld is in de Stationsbuurt over vier jaar gedaald.

Waar staan we over 10 jaar?

- Het aantal slachtoffers van huiselijk geweld is in de Stationsbuurt over tien jaar gelijk of lager dan het stedelijke gemiddelde.

4.3 Jeugd en scholing

In de Krachtwijk Stationsbuurt liggen kansen om het perspectief van jongeren te vergroten. Ouders willen hun kinderen in de Nederlandse samenleving een betere toekomst geven. Het vergroten van de betrokkenheid van ouders bij het onderwijs van hun kinderen vergroot de participatie in de wijk en samenleving. In de Stationsbuurt is één basisschool (Prinses Irene School) aanwezig. De school ligt volgens de Haagse wijkindeling in de Schilderswijk. Op deze school zitten kinderen uit beide Krachtwijken. In het Wijkactieplan van de Schilderswijk wordt rekening gehouden met de ontwikkeling van een Brede Buurtschool waar ook kinderen uit de Stationsbuurt naar school gaan. De locatie van deze school in de Schilderswijk ligt bij voorkeur dicht bij de Stationsbuurt, zodat ook kinderen uit de Stationsbuurt deelnemen aan de Brede Buurtschool van de Schilderswijk. Ook is goede samenwerking van de Brede Buurtschool met het nog op te richten Centrum Jeugd en Gezin nodig. Deze maatregelen zijn opgenomen in het Wijkactieplan voor de Schilderswijk.

In de Rivierenbuurt zijn twee basisscholen gevestigd (Jan van Nassau School en de Delta School). Ook hier wordt ingezet op een Brede Buurtschool waar

een groot aantal functies samenkomen. Doel is de vlucht van kinderen naar scholen buiten de wijk te keren. Ook is door verschillende partijen behoefte aan meer activiteiten voor de jeugd. Op de speelplekken in de Rivierenbuurt is overlast van hangjongeren door te weinig toezicht. In de Krachtwijk zijn diverse buurthuizen beschikbaar, in de Stationsbuurt is het aanbod vooral gericht op kinderen en vrouwen en ontbreken andere doelgroepen. In beide buurten zijn buurthuisgebouwen aanwezig, maar deze zijn vaak dicht en/of activiteiten ontbreken.

De doelstellingen op het gebied van jeugd en scholing zijn als volgt samen te vatten:

- Kinderen en jongeren uit de Krachtwijk krijgen en benutten hun kansen vanaf de eerste levensjaren;
- Jongeren zijn minder vatbaar voor spijbelen, voortijdig schoolverlaten, gedragsproblemen, overlast en criminaliteit. De professionele partners rond jongeren en ouders in de wijk werken goed samen;
- De wijk heeft een buurtcentrum met een sterke positieve aantrekkingskracht op de buurtbewoners.

4.3.1 Combinatiefunctie Brede Buurtschool

Voor de Rivierenbuurt wordt de ontwikkeling van één solide brede basisschool voorgestaan met optimalisering van het ruimtegebruik voor vrijetijdsbesteding, jongeren en de buurtbewoners. De komende 2 jaar zal een coalitie worden gevormd met het onderwijs, welzijn, zorg, sport en cultuur om ervoor te zorgen dat kinderen van 's morgens vroeg tot 's avonds onderwijs krijgen, sporten, aan cultuur doen maar ook omgekeerd betrokken worden bij klussen in en rondom de school. Vanuit de brede school is er een koppeling met de Centra voor Jeugd en Gezin (CJG). Door outreachend te werken vanuit het CJG kan opvoedingsondersteuning worden geboden aan de brede school. Deze brede buurtschool "plus" wordt een spil in de wijk waar jongeren en ouders centraal staan. Aangezien voor wat betreft het openbaar onderwijs in de buurt sprake is van een dislocatie, ligt het voor de hand om de Jan van Nassauschool als basisonderwijs te integreren in de brede school. Haag Wonen heeft een quick scan uitgevoerd naar de haalbaarheid van een

Brede Buurtschool, gericht op de locatie van de Delta-school en rondom het aangrenzende plantsoen. Met diverse partners is gesproken over de voorzieningen van de brede school en de bijdrage van de school aan de integratie tussen en participatie van oude en nieuwe wijkbewoners. De brede school levert ook een bijdrage aan de grote fysieke veranderingen van de komende jaren in de Rivierenbuurt.

Meer peuters moeten naar de voorschool (VVE) om aan taalachterstanden te kunnen werken voordat het kind leerplichtig wordt. De kosten en onbekendheid vormen een drempel voor veel ouders.

In de Brede Buurtschool Rivierenbuurt wordt ook aansluiting gezocht met sport, cultuur en welzijn. Op die manier heeft de Brede Buurtschool een combinatiefunctie. Bij de brede school wordt de ruimte van en bij de school maximaal toegerust voor sportbeoefening van jeugd, jongeren en ouders door integratie van de gymzaal, het realiseren van een 'sportdak' en het sportief inrichten van de openbare ruimte bij de school.

De 'Haagse Sporttuin' is een mooi voorbeeld van een aanpak voor naschoolse sportactiviteiten. Het naschoolse sportaanbod voor jeugd en ouders uit de buurt wordt op een professionele wijze gecoördineerd en geregisseerd door een projectleider op school. De sportactiviteiten worden daarbij ingekocht bij sportverenigingen. Deze dienstverlening van sportverenigingen gebeurt op de voorwaarden dat zij professionals inzetten en tegelijkertijd de vereniging beperkt professionaliseren. Hiervoor wordt gebruik gemaakt van de inzet van combinatiefuncties tussen sport en onderwijs.

Naast het intrinsieke effect van plezier heeft sport positieve effecten op zelfwaardering, gezondheid, presteren/excelleren, leefbaarheid en ontmoeting van de inwoners met elkaar. Daarnaast worden verenigingen op deze manier op een andersoortige wijze teruggebracht in de wijk. Tevens wordt voor het verleiden van ouders tot deelname ook aangesloten bij de inburgeringlessen voor ouders in de wijk en bij gezondheidsprogramma's voor de bestrijding van overgewicht en diabetes. Mondriaan onderwijsgroep kan volwasseneneducatie verzorgen voor inburgering en alfabetisering van autochtone en allochtone bewoners. Naast taallessen zijn er ook mogelijkheden voor rekenen, Engelse taal en computervaardigheden.

Ook het jongerenwerk en straatwerk kunnen aansluiten op de combinatie onderwijs, sport en cultuur. De multifunctionele ruimtes, de sportfaciliteiten en gym-

zaal zijn geschikt voor activiteiten van jongeren die anders 'hangen' in de buurt. Het jongerenwerk en straatwerk is niet alleen belangrijk voor het aanbod van activiteiten voor de specifieke leeftijdsgroepen, maar ook om tijdig de negatieve ontwikkeling van een kind of jongere te signaleren en hierop actie te ondernemen. De activiteiten die zich nu veelal in het buurthuis afspelen worden geïntegreerd in de Brede Buurtschool.

Met de volgende partners is een coalitie mogelijk voor een Brede Buurtschool:

Stichting Christelijk Onderwijs Haaglanden en Jan van Nassauschool, Corporatie Haag Wonen, Bewonersorganisatie Rivierenbuurt (BRS), Mondriaan Onderwijsgroep, DAK (kinderopvang) en Meavita (zorginstelling), Gemeente Den Haag (OCW: Vastgoed, sport, cultuur, onderwijs en welzijn en DSO), Stichting BOOG (bewoners- en opvoedingsondersteuning), Welzijnsorganisatie Centrum (WOC) en GGD

Uitbreiding van partners voor de combinatie sport, cultuur, jongerenwerk en welzijn in de buurt zijn naast de gemeente:

Sportverenigingen (nog concretiseren), Culturele instanties (nog concretiseren), Centrum voor jeugd en gezin (loketfunctie voor outreachende werkwijze van schoolartsen en opvoedingsondersteuning), Jeugd Interventie Teams en Mobiel Jongeren Team.

Waar staan we over 4 jaar?

- Er staat een brede buurtschool in de Rivierenbuurt waar gewerkt wordt volgens het leerkansenprofiel. Door coalities tussen sport, onderwijs, welzijn, zorg en cultuur krijgen kinderen van 's morgens vroeg tot 's avonds laat onderwijs en activiteiten aangeboden
- Alle peuters van de Rivierenbuurt en Stationsbuurt gaan naar de voorschool (VVE).
- Kinderen, jongeren en ouders hebben de mogelijkheid om op sportieve wijze gebruik te maken van de ruimtes in de Brede school.
- Het jongerenwerk biedt activiteiten aan voor jongeren in de leeftijd van 12 -20 jaar.

Waar staan we over 10 jaar?

- Het niveau van de kinderen op de basisschool ligt op het stedelijk gemiddelde. Het aantal kinderen dat doorstroomt naar de havo of vwo ligt rond het stedelijk gemiddelde.
- De combinatiefunctie sport, onderwijs en welzijn is maximaal uitgewerkt. Alle partijen werken vanuit dezelfde visie en benutten alle kansen om deze visie uit te dragen.
- De brede buurtschool is op alle gebieden een buurtcentrum met een positieve aantrekkingskracht op de bewoners van de Rivierenbuurt.
- Kinderen en jongeren uit de Krachtwijk krijgen en benutten hun kansen vanaf de eerste levensjaren.

4.3.2 Alle jongeren een startkwalificatie

De moeilijke en gevoelige stap van basisschool naar middelbare school zorgt vaak voor schooluitval. In de Krachtwijk betekent deze overstap dat leerlingen buiten de wijk naar school gaan. Door het handhaven van de leerplicht en begeleiden door casemanagers wil de gemeente het voortijdige schooluitval door leerlingen terugdringen en voortijdige schoolverlaters teruggeleiden naar school of werk. In de wijk zijn geen scholen voor voortgezet onderwijs. Hierdoor is er geen ondersteuning van voortgezet onderwijs scholen bij de overstap naar MBO binnen de wijk mogelijk. Wel kunnen er stageplekken voor jongeren in de wijk worden gerealiseerd.

Voor de ontwikkeling van activiteiten voor jongeren uit de Stationsbuurt wordt gekeken naar de maatregelen voor de Brede Buurtschool zoals deze zijn omschreven in het Wijkactieplan voor de Schilderswijk. Jongeren uit de Rivierenbuurt kunnen deelnemen aan de buurt- en jongerenactiviteiten die in de Brede Buurtschool rond de Jan van Nassauschool ontstaan.

Op het gebied van begeleid wonen van jongeren is door corporatie Haag Wonen (met andere stakeholders waaronder Mondriaan) een plan naar voren gebracht om een “foyer de jeunesse” te realiseren in het Van Limburg Stirumhuis (verzorgingstehuis dat binnenkort zijn functie verliest). Dit initiatief zal in de komende periode verder worden uitgewerkt.

Mogelijke coalitiepartners voor het behalen van een startkwalificatie:

Gemeente (schoolloopbaanbegeleiding), HaagWonen (stageplekken), Jeugd Interventie Teams (workshops voor ouders van “Tegendraadse Jeugd”), Bureau Jeugdzorg, Leerplicht ambtenaren en casemanagers, Basisscholen, Welzijn en bedrijven.

Waar staan we over 4 jaar?

- Alle jongeren die dreigen uit te vallen en al zijn gestopt met school worden intensief begeleid door casemanagers.
- Het aantal jongeren dat thuis zit (geen school en geen werk) is gedaald.
- Schooluitval op de middelbare school is verminderd.
- Voor alle jongeren wordt een stageplek geregeld.

Waar staan we over 10 jaar?

- Het aantal kinderen dat uitvalt op de middelbare school is gedaald tot het stedelijke gemiddelde.
- Het aantal jongeren dat een startkwalificatie behaalt is gestegen tot het stedelijke gemiddelde.

4.3.3 Aanpak multi-probleemgezinnen

In de Krachtwijk wonen relatief veel gezinnen en jongeren met (multi-)problemen. In deze gezinnen is bijvoorbeeld sprake van werkloosheid, verslaving, moeilijk opvoedbare kinderen, mishandeling etc. De cumulatie van problemen trekt de gezinnen weg uit

het maatschappelijk leven. Voor deze mensen is een gezinscoach noodzakelijk om intensief in te grijpen in het gezinsleven. Voor die gezinnen die nog niet in de neerwaartse spiraal zijn beland, is opvoedingsondersteuning nodig door diverse aanbieders of in de vorm van een gezinsregisseur/-coach.

Met de inzet van jongerenwerkers worden overlastgevende jongeren en gezinnen beter gesignaleerd. Verschillende instanties zijn actief om de situatie in die gezinnen te verbeteren. Iedere organisatie vanuit de eigen visie en professionaliteit. Een integrale en stevige aanpak om de problemen van kinderen, hun ouders en gevolgen voor de samenleving te doorbreken, ontbreekt veelal. Tevens is een duurzame investering in gezinnen en de kinderen uit probleemgezinnen gewenst en ontbreekt er een regisseur die knopen doorhakt in gevallen waar verschillende instanties met dezelfde kinderen of gezinnen te maken hebben en de hulp daarbij stagneert. Een jeugdregisseur voor het stadsdeel Centrum kan hier een oplossing voor bieden. Deze ziet erop toe dat instanties hun verantwoordelijkheden nakomen en kan interveniëren in gevallen waar acties stagneren of hulp niet van de grond komt.

Daarnaast kan de invoering van het Haags Risicosegnaleringssysteem (HRS) hieraan bijdragen. Dit systeem maakt het mogelijk voor alle organisaties die jongerenproblematiek signaleren om per casus te zien of en zo ja welke andere organisatie dezelfde jongere in behandeling hebben. Naast bovengenoemde verantwoordelijkheden neemt de jeugdregisseur beslissingen over de inzet van gezinscoaches vanuit het Centrum voor Jeugd en Gezin en de zogenaamde VIG-coaches. Deze functionarissen, de handen en voeten van de jeugdregisseur, worden ingezet in die situaties en gezinnen waar een tijdelijke extra en stevige inzet benodigd is om de situatie vlot te trekken. Inzet van coaches in gezinnen is tijdelijk van aard, het resultaat van de inzet is dat de situatie normaliseert en dat reguliere partijen de benodigde zorg weer oppakken.

Met name in de Rivierenbuurt hebben bewoners overlast van verschillende hinderlijke en criminele jongerengroepen. De herkomst van de jongeren is moeilijk te traceren en de samenstelling van de groepen wijzigt voortdurend. Een multidisciplinaire aanpak op zowel groeps- als individueel niveau is noodzakelijk om de hinder die de buurt van die groepen ondervindt te verminderen en jongeren meer perspectief te bieden op een goede toekomst.

Coalitiepartners voor gezinscoaches:

Gemeente (OCW/SZW), Raad voor Kinderbescherming, Bureau Jeugdzorg en Openbaar Ministerie.

Coalitiepartners voor de aanpak van overlastgevende jongerengroepen:

Gemeente (bestuursdienst), Jongerenwerk, Jeugd Interventie Teams, Politie, Bewonersorganisaties en Corporaties.

Waar staan we over 4 jaar?

- 15 gezinnen hebben succesvol het traject met de gezinscoach doorlopen.
- Alle instanties en organisaties maken gebruik van HRS. Dit software systeem maakt in een oogopslag duidelijk welke instantie welk kind/jongere/ouder in behandeling heeft.
- Jongeren zijn door de inzet van interventieteams en opzet van activiteiten minder vatbaar voor spijbelen, voortijdig schoolverlaten, gedragsproblemen, overlast en criminaliteit.
- De professionele partners rond jongeren en ouders in de wijk werken goed samen.

Waar staan we over 10 jaar?

- De jeugdregisseur coördineert de integrale aanpak rondom de problemen van kinderen, jongeren en ouders, en hakt knopen door waar nodig is. De ketenaanpak van de hulpverlening is ontokkerd. De handen en voeten van de regisseur (de gezinscoach) bereikt goede resultaten.
- In de Stationsbuurt krijgen alle kinderen direct (zonder wachtlijsten) de hulp die ze nodig hebben.

4.4 Samenwerken met instellingen en bewoners

Met de Krachtwijkeraanpak wil de gemeente de werkwijze van diverse gemeentelijke diensten ontokkeren. De organisatie van de Krachtwijkeraanpak komt meer in de wijk te liggen en dicht bij bewoners met korte lijnen naar het 'stadhuis' en de gemeentelijke politiek. Onder burgerschap verstaan wij het voelen en nemen van sociale verantwoordelijkheid. Het bevorderen van burgerschap leidt ertoe dat Hagenaars investeren in de kwaliteit van hun leefomgeving. De gemeente maakt in zijn reguliere beleid, met het Fonds Burger-schap, ruimte voor initiatieven van burgers om hun leefomgeving te verbeteren of bruggen te bouwen tussen generaties of bevolkingsgroepen. Burgerschap beweegt zich op vier domeinen: toerusten, delen, verbinden door de verschillende maatschappelijke organisaties bij elkaar te brengen en grenzen stellen en handhaven.

Binnen de verschillende bevolkingsgroepen zijn actieve groepen die in eigen kring indrukwekkend veel tot stand brengen. De aansluiting op de rest van de Haagse samenleving komt echter moeizaam tot stand. Om de verschillende mensen en groepen bij de samenleving te trekken of te houden, is participatie nodig. In de Krachtwijk ligt het accent op maatschappelijke participatie. Vooruitlopend op het Deltaplan

inburgering wordt in de Stationsbuurt de komende jaren een pilot uitgevoerd voor 50 deelnemers waarin inburgering wordt gekoppeld aan werk of andere vormen van maatschappelijke participatie. De deelnemers aan de pilot volgen enkele weken een maatschappelijke stage bij een school, een sportvereniging, een bewonersorganisatie, een bedrijf of een andere non-profitorganisatie.

Deelnemers komen in aanraking met organisaties waar ze normaal gesproken niet snel mee in contact zouden komen, verruimen hun sociale netwerk en maken kennis met vrijwilligerswerk. Zo krijgen inburgeraars inzicht in de Nederlandse samenleving en wat scholen en sportverenigingen van ouders verwachten en hoe vrijwilligerswerk in deze samenleving functioneert. De deelname wordt beloond met 'sociale airmiles' waarmee ze bijvoorbeeld kunnen sparen voor een voetbalclinic bij ADO of een bioscoopkaartje. Bij de werving voor verplichte en vrijwillige inburgering zal gebruik gemaakt worden van de bestaande sociale infrastructuur zoals scholen, welzijnsinstellingen, ondernemers en actieve vrijwilligers(organisaties).

Mogelijke coalitiepartners voor ontwikkeling van burgerparticipatie en inburgering:

Gemeente Den Haag (communicatie Krachtwijken), bewoners van de Krachtwijken, partners en instellingen van de Krachtwijkeraanpak, corporaties en fondsen (o.a. Fonds 1818).

5. Maatregelen geclusterd naar levensloop

In iedere levensfase kunnen mensen uit de hoofdstroom van het maatschappelijke leven vallen doordat zij een achterstand hebben opgelopen die zij niet meer op eigen kracht kunnen inlopen. Onderstaand wordt een overzicht gegeven van de levensfase waarop de voorgestelde interventies zich richten. Bij de levensfasen is aangegeven om hoeveel mensen het gaat in de Stationsbuurt. In de zomermaanden bekijken we hoeveel mensen we in de Stationsbuurt weer perspectief kunnen bieden en meeprofiteren van de economische ontwikkelingen.

**Levensfase
(8.500 bewoners in Stationsbuurt)**

Maatregelenpakketten

Voorschoolse periode (0-4 jaar)

49 peuters van de 138 volgen VVE

Basisschool (4-12 jaar)

128 leerlingen van de 179 behoren tot de groep met gewicht >1,0

Voortgezet onderwijs (12-18 jaar)

36 leerlingen van de 52 krijgen laag schooladvies

Relatief schoolverzuim 6,2% (3,2% stedelijk)

Startende werkenden (15-25 jaar)

107 werkloze jongeren

Productieve levensfase (25-65 jaar)

Uitkeringsgerechtigden 11,1% (7% stedelijk)
718 personen zijn werkloos
1.189 huishoudens behoren tot de minima

Post-productieve levensfase (65 plus)

220 ouderenhuishoudens behoren tot de minima

Brede buurtschool in Rivierenbuurt

VVE peuterspeelzalen

Aanpak problemen achter de voordeur

Brede buurtschool in de Rivierenbuurt

Aanpak problemen achter de voordeur

Brede buurtschool met jongerenwerk

Leerwerktrajecten Mondriaan

Begeleiding naar startkwalificatie

Brede buurtschool met jongerenwerk

Leerwerktrajecten Mondriaan

Begeleiding naar startkwalificatie

Aanpak problemen achter de voordeur

Ontwikkeling Stationsplein en Stationsweg

Studentenpopulatie binden aan Stationsbuurt

Creëren werkgelegenheid

Re-integratietrajecten

Aanpak problemen achter de voordeur

Veiligheid en handhaving

Aanpak problemen achter de voordeur

Colofon:

Uitgave
Gemeente Den Haag
Postbus 12600
2500DJ Den Haag

September 2007

Tekst
Wijkteam Stationsbuurt

Fotografie
Gemeente Den Haag/Dienst Stedelijke Ontwikkeling
Peter van Oosterhout

Vormgeving
Dienst Stedelijke Ontwikkeling/team Visualisatie

Productie
Facilitaire Dienst/Multimedia

Oplage
300

